

ĢENERĀLADVOKĀTA L. A. HĒLHUDA

[L. A. GEELHOED] SECINĀJUMI,

sniegti 2005. gada 2. jūnijā¹

I — Ievads

viena tāda uzņēmuma otram, kas abi ietilpst vienā uzņēmumu grupā. Vai preces nodošana uzņēmumu grupas ietvaros ir tās laišana apgrozībā?

1. Šis *High Court of Justice, Queen's Bench Division* (Apvienotā Karaliste) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes 1985. gada 25. jūlija Direktīvas 85/374/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem² 11. panta interpretāciju (turpmāk tekstā — "Direktīva").

2. Iesniedzējtiesa sevišķi vēlas noskaidrot brīdi, kopš kura var uzskatīt, ka prece ir laista apgrozībā. No attiecīgā brīža ir atkarīgs tas, vai prasība pret ražotāju ir bijusi iesniegta laikā, tas ir, Direktīvas 11. pantā noteiktajā desmit gadu termiņā, skaitot no dienas, kad prece ir laista apgrozībā. Pastāv papildu apstākļi, proti, prece, kurai, iespējams, ir trūkumi, pirmoreiz tika nodota no

3. Turklāt šķiet, ka pirmā prasība ir iesniegta 10 gadu termiņa laikā, bet pret nepareizu personu, tas ir, piegādātāju (atbildētāju pirmajā lietā), kļūdaini uzskatot, ka šis piegādātājs ir preces ražotājs. Līdz ar to šķiet, ka nākamā prasība pret preces īstō ražotāju (atbildētāju otrajā lietā) tika iesniegta tieši pirms vai tieši pēc termiņa beigām. Tādējādi nākamais jautājums ir par to, vai šādos gadījumos ir pieļaujams uzskatīt prasību, kas iesniegta pret atbildētāju pirmajā lietā, par prasību pret ražotāju (atbildētāju otrajā lietā, ieteikto atbildētāju pirmajā lietā), vai arī, ja otrā prasība pret ražotāju ir iesniegta novēloti, vai valsts tiesai ir tiesības aizstāt pirmo atbildētāju ar otro.

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

2 — OV L 210, 29. lpp.

II — Atbilstošās tiesību normas

ražotājs laidis aprītē produktu, kas izraisījis kaitējumu, ja vien aizskartā persona pa to laiku nav iesniegusi prasību pret ražotāju.”

4. Direktīvas 1. pantā ir noteikts: “Ražotājs ir atbildīgs par kaitējumu, kuru izraisījis viņa produkta trūkums.”

5. Direktīvas 7. pantā ir noteikts –

7. Lietā *Veedfald*³ Tiesa nolēma, ka Direktīvas 7. panta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka prece ar trūkumiem tiek laista apgrozībā brīdī, kad tā tiek izmantota specifiska medicīniska pakalpojuma sniegšanai — cilvēka orgāna sagatavošanai transplantācijai, un šīs sagatavošanas rezultātā šim orgānam tiek nodarīts bojājums.

“Ar šo direktīvu paredz, ka ražotājs nav atbildīgs, ja viņš pierāda:

a) ka nav laidis produktu aprītē

8. Direktīva Apvienotās Karalistes tiesībās ir transponēta ar 1987. gada Patērētāju tiesību aizsardzības likuma (*Consumer Protection Act 1987*) pirmo daļu, kas stājas spēkā 1988. gada 1. martā. Šī likuma 4. nodaļa ir formulēta šādi:

[..]”

“1) Jebkurā civilprocesā, kas ierosināts uz šīs nodaļas pamata preces trūkuma dēļ, atbildētājs nav atbildīgs, ja viņš pierāda, ka:

6. Direktīvas 11. pantā ir noteikts:

[..]

“Dalībvalstis savos tiesību aktos paredz, ka tiesības, kas aizskartajai personai piešķirtas saskaņā ar šo direktīvu, beidzas tāda 10 gadu termiņa beigās, kuru skaita no dienas, kad

³ — 2001. gada 10. maija spriedums lietā C-203/99 (*Recueil*, I-3569. lpp.).

b) tas nekad nav nodevis precī citai personai; vai

III — Fakti, procedūra un prejudiciālie jautājumi

[..]

10. Mazs bērns — Deklans O'Birns [*Declan O'Byrne*], prasītājs pamata prāvā, 1992. gada 3. novembrī tika vakcinēts *MacDonald Road Medical Centre* ārsta praksē ar *antihaemophilus* vakcīnu.

d) precei attiecīgajā datumā šis trūkums nepiemita;

11. Pēc vakcinācijas prasītājam radās smagi smadzeņu bojājumi. Viņš apgalvo, ka šie bojājumi ir radušies no vakcīnas tās trūkumu dēļ.

[..].”

9. Turklāt ar 1987. gada Patērētāju tiesību aizsardzības likumu 1980. gada likumam par noilgumu (*Limitation Act 1980*) tika pievienota jauna 11.A nodaļa, kuras 3. pantā paredzēts:

12. Vakcīnu ražoja *Pasteur Mérieux Sérums et Vaccins SA*, Francijas sabiedrība, kas vēlāk nomainīja nosaukumu uz *Aventis Pasteur SA* (turpmāk tekstā — “APSA”).

“Prasību, kam piemērojams šis pants, nevar celt, ja ir pagājuši desmit gadi, skaitot no attiecīgā datuma [..]; saskaņā ar šo daļu pēc iepriekš minētajiem desmit gadiem prasījuma tiesības beidzas, neatkarīgi no tā, vai tās ir palielinājušās vai arī ir sācies termiņš, kas noteikts nākamajos šī likuma pantos.”

13. *Mérieux UK Limited* — Anglijas sabiedrība — bija pilnībā *APSA* kontrolē esoša meitas sabiedrība, kas Apvienotajā Karalistē izplatīja *APSA* ražotās preces. *Mérieux UK Limited* vēlāk nomainīja nosaukumu uz *Aventis Pasteur MSD* (turpmāk tekstā — “APMSD”).

14. 1992. gada 18. septembrī *APSA* nosūtīja *APMSD* partiju ar vakcīnu devām, ieskaitot to, ar ko tika vakcinēts cietušais; *APMSD* partiju saņēma 1992. gada 22. septembrī. *APSA* nosūtīja *APMSD* rēķinu par partiju, ko *APMSD* pienācīgi apmaksāja.

15. Nenoskaidrotā datumā, pirms vai pēc 1992. gada 7. oktobra, *APMSD* acīmredzot daļu no partijas pārdeva Apvienotās Karalistes Veselības ministrijai un pati to tieši piegādāja Veselības ministrijas norādītā slimnīcā. Slimnīca savukārt to piegādāja ārsta praksei, kurā prasītājs tika vakcinēts 1992. gada 3. novembrī.

16. 2000. gada 2. novembrī prasītājs cēla prasību pret *APMSD* par zaudējumu atlīdzību, apgalvojot, ka tā bija šīs preces ražotāja.

17. 2002. gada 7. oktobrī tika celta otra prasība, pret *APSA*. Prasītāja padomdevēji valsts tiesai norādīja, ka tikai 2002. gada vasarā tiem pirmoreiz kļuva skaidrs, ka preces ražotāja īstenībā bija *APSA*, nevis *APMSD*.

18. Šajā tiesvedībā *APSA* apgalvo, ka, tā kā tā precī bija laidusi apgrozībā 1992. gada 18. septembrī, nosūtot partiju savai meitas sabiedrībai, kas to saņēma 1992. gada 22. septembrī, 2002. gada 7. oktobrī celtā prasība bija iesniegta pēc prasījuma tiesību desmit gadu noilguma termiņa beigām, skaitot no preces laišanas apgrozībā, kas paredzēts Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 11.A nodaļas 3. pantā, ar ko valsts tiesību aktos transponēts Direktīvas 11. pants. Tādēļ prasījuma tiesībām ir iestājies noilgums.

19. Tomēr prasītājs apgalvo, ka prece bija laista apgrozībā tikai tad, kad *APMSD* to piegādāja Veselības ministrijas norādītajai slimnīcai, un ka tas notika ne agrāk kā 1992. gada 7. oktobrī — mazāk nekā 10 gadus pirms tika celta otrā prasība. Tādēļ prasījuma tiesībām nav iestājies noilgums.

20. 2003. gada 10. martā prasītājs lūdza valsts tiesai izdot rīkojumu, lai pirmās, 2000. gadā celtās prasības ietvaros visos tiesību aspektos *APSA* aizstātu *APMSD*.

Prejudiciālie jautājumi

21. *High Court of Justice, Queen's Bench Division* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- "1) Ja Francijas ražotājs saskaņā ar pirkuma līgumu ir piegādājis precī pilnīgā kontrolē esošai meitas sabiedrībai Anglijā, bet vēlāk šī meitas sabiedrība to ir piegādājusi citai iestādei, vai Padomes Direktīvas 11. pants ir interpretējams tādējādi, ka šī prece ir laista apgrozībā:
- a) kad tā atstāja Francijas sabiedrību vai
 - b) kad tā sasniedza Anglijas sabiedrību, vai
 - c) kad tā atstāja Anglijas sabiedrību, vai
 - d) kad tā nonāca iestādījumā, kas saņēma precī no Anglijas sabiedrības?
- 2) Ja prasība par tiesībām, kas prasītājam piešķirtas Padomes Direktīvā, saistībā ar precī, kurai, iespējams, ir trūkumi, tiek celta pret sabiedrību A, kļūdaini uzskatot to par preces ražotāju, kaut gan īstenībā ražotājs ir nevis sabiedrība A, bet sabiedrība B, vai dalībvalsts var valsts tiesību aktos piešķirt tiesām tiesības izlemt pielīdzināt šādu prasību "prasībai pret ražotāju" Padomes Direktīvas 11. panta izpratnē?
- 3) Vai, pareizi interpretējot Padomes Direktīvas 11. pantu, tas ļauj dalībvalstij piešķirt tiesai tiesības atļaut aizstāt atbildētāju A ar atbildētāju B tādā prasībā, kas aprakstīta iepriekš otrajā jautājumā ("attiecīgā tiesvedība"), ja
- a) ir pagājis 11. pantā paredzētais desmit gadu periods;
 - b) attiecīgā tiesvedība pret A ir uzsākta pirms desmit gadu perioda beigām; un

- c) pirms desmit gadu perioda beigām pret B nav ierosināta tiesvedība saistībā ar precī, kas, kā apgalvo prasītājs, nodarījusi kaitējumu?" ir atrodams ne tikai 11. pantā, bet arī 6., 7. un 17. pantā⁴.

IV — Vērtējums

22. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kā jāsaprot vārdi "laist aprītē" Direktīvas 11. pantā. Tā noteic četrus iespējamus datumus, no kuriem pirmie divi attiecas uz darījumu uzņēmumu grupas iekšienē un otrie divi — uz darījumu tālāk izplatīšanas ķēdē.

23. Ražotāja atbildība izbeidzas pēc desmit gadiem, skatot no dienas, kad prece ir laista aprītē. Tādējādi jēdzienam "laist aprītē" ir nozīme, lai noteiktu, kad tieši izbeidzas ražotāja pastiprinātā atbildība. Šis jēdziens

24. Lai gan šis jēdziens ir nozīmīgs, Direktīvā tas nav definēts. Direktīvas izstrādes laikā netika uzskatīts par nepieciešamu definēt jēdzienu "laišana apgrozībā", jo, kā var lasīt Komisijas projekta pamatojumā, "šis jēdziens tika uzskatīts par pašsaprotamu, ņemot vērā vārdu parasto nozīmi". Saskaņā ar šo pamatojumu prece parasti tiek laista apgrozībā, kad tā nonāk izplatīšanas tīklā⁵. Vēl viens iemesls, kāpēc šis jēdziens netika definēts, varētu būt Eiropas 1977. gada 27. janvāra Konvencija par atbildību par preču trūkumu izraisītu nāvi vai miesas bojājumiem (turpmāk tekstā — "1977. gada konvencija")⁶. 1977. gada konvencijas un Direktīvas sistēmas ir gandrīz vienādas. Saskaņā ar konvencijas 2. panta d) apakšpunktu prece ir laista aprītē, kad ražotājs to ir piegādājis citai personai.

4 — 6. panta 1. punkta c) apakšpunktā ir noteikts: "Produktam ir trūkumi, ja tā drošums nav tāds, kādu personai ir tiesības gaidīt, ņemot vērā visus apstākļus, tostarp laiku, kad produkts laists aprītē."

7. pantā ir noteikts, ka ražotājs nav atbildīgs, ja viņš pierāda, a) ka nav laidis produktu aprītē vai

b) ka, ņemot vērā apstākļus, ir iespējams, ka trūkums, kas izraisīja kaitējumu, nav bijis laikā, kad produkts laists aprītē, vai ka šis trūkums radies pēc tam, vai [...]

c) ka zināšanas zinātnē un tehnikā laikā, kad viņš produktu laida aprītē, nebija tāds, lai būtu iespējams konstatēt trūkumu. 17. pantā ir noteikts, ka Direktīva neattiecas uz produktiem, kas laisti aprītē pirms dienas, kurā stājas spēkā dalībvalstu normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu Direktīvas prasības.

5 — Eiropas Kopienu Biļetens, 1976, II pielikums, L 11, 15. lpp.

6 — Skat. <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Htm/091.htm>.

25. Pašreizējā lieta liecina, ka, pretēji Komisijas projekta pamatojumam, jēdziens "laišana apgrozībā" ir jādefinē, nosakot, kad sākas desmit gadu periods. Tiesai vēl nav bijis jādefinē jēdziens "laišana apgrozībā". Lai gan tas tika apskatīts spriedumā lietā *Veedfald*⁷, tas notika Direktīvas 7. panta a) apakšpunkta kontekstā, lietas fakti bija specifiski, un Tiesai nebija jāsniedz šī jēdziena vispārēja definīcija.

26. Lietā *Veedfald* atbildētājs apgalvoja, ka tas nebija laidis precī apgrozībā. Atbildētājs ražoja šķidrumu, kam bija trūkumi, nieru skalošanai pirms pārstādīšanas. Šis šķidrums tika ražots slimnīcā A, bet lietots slimnīcā B, kas abas piederēja atbildētājam. Atbildētājs apgalvoja, ka prece tika lietota, lai sniegtu pakalpojumu (kam nav piemērojama Direktīva), un nevis uz pārdošanas līguma pamata. Saskaņā ar atbildētāja teikto, šajā lietā prece visu laiku bija slimnīcas, kas izgatavoja šķidrumu, un slimnīcas, kas to lietoja, kontroles sfērā un tādēļ netika laista apgrozībā Direktīvas 7. panta a) apakšpunkta izpratnē.

27. Tiesa nepiekrita šim argumentam. Tiesa norādīja, ka "šādiem apstākļiem nav nozīmes, ja, kā šajā lietā, preces lietošanai raksturīgs ir tas, ka personai, kuras lietošanai tā ir paredzēta, pašai ir jāierodas šajā kontroles sfērā" (17. punkts), un uz uzdoto jautājumu atbildēja, ka "7. panta a) apakšpunkts [...] jāinterpretē tā, ka prece ar trūkumiem tiek laista apgrozībā tad, kad tā tiek izmantota specifiskam medicīniskam pakalpojumam — cilvēka orgāna sagatavošanai transplantācijai, un šis sagatavošanas rezultātā šim orgānam tiek nodarīts bojājums".

28. Šajā lietā jautājums nav par to, *vai* prece ir laista apgrozībā, bet gan — *kad* tā ir laista apgrozībā. Jautājums par to, kura "darbība" ir jāņem vērā, ir nozīmīgs saistībā ar 10 gadu atbildības termiņa sākuma un attiecīgi arī beigu datumu.

29. Pirms šī jautājuma apskatīšanas es atgādinu, ka ar Direktīvu ir mēģināts nostādīt līdzsvarā patērētāju un ražotāju intereses. Interpretējot jēdzienu "laišana apgrozībā", ir jāievēro šis līdzsvars. No vienas puses, Direktīvas mērķis ir aizsargāt patērētāju, nosakot ražotāja pastiprināto atbildību par kaitējumu, ko raisījuši tā preces trūkumi. No otras puses, ražotāja atbildība ir ierobežota

7 — Minēts 3. zemsviras piezīmē.

laikā un beidzas desmit gadus pēc dienas, kad šī prece ir laista apgrozībā. Tādējādi 11. pants ir paredzēts ražotāju interesēs. Šādu noilgumu attaisno galvenokārt tas, ka pastiprinātā atbildība ražotājus apgrūtina vairāk nekā tradicionālās līgumiskās vai ārpuslīgumiskās atbildības sistēmas. Lai nekavētu tehnoloģijas attīstību un lai nodrošinātu apdrošināšanu, tika uzskatīts, ka pastiprinātās atbildības noteikums ir jāierobežo laikā.

vai šī prece tiek nodota personai, kuru ražotājs nekontrolē. Būtiska ir preces nonākšana izplatīšanas tīklā, nododot to trešai personai (šajā lietā — slimnīcai, kurai *APMSD* piegādāja vakcīnu).

30. Otrkārt, kā jau es esmu minējis, jēdziens "laišana apgrozībā" Direktīvā parādās vairākas reizes. Ir skaidrs, ka katru reizi, kad tas parādās Direktīvā, tam jānozīmē vienu un to pašu.

33. *APSA* un *APMSD* ir citādi uzskati. Tās uzstāj, ka izšķirošais faktors ir brīdis, kad prece pamet ražošanas vietu, un pircēja identitātei, kas ir meitas sabiedrība, nav nozīmes.

31. Kad prece tiek laista apgrozībā?

34. Skaidrs, ka brīdim, no kura sākas pastiprinātās atbildības periods, jābūt noteiktam cik iespējams skaidri un objektīvi. Tas nevar būt pārāk agri (ražošanas process var nebūt pabeigts) vai pārāk vēlu (prece var būt kaut kur izplatīšanas tīklā).

32. Par šo jautājumu ir izteikti dažādi viedokļi. Prasītājs, Itālijas valdība un Komisija uzskata, ka prece tiek laista apgrozībā tad, kad ražotājs zaudē kontroli pār šo preci

35. Ja attiecīgais desmit gadu termiņš sāktos brīdī, kad mazumtirdzniecības izplatītājs sāk tirgot attiecīgo preci, tas būtu pretrunā Direktīvas tekstam, jo Direktīvas 11. pantā ir skaidri minēts ražotājs.

36. Būtu pārāk agri uzskatīt, ka prece tiek laista apgrozībā brīdī, kad ražotājs to piegādā saņēmējam. Šādas situācijas attiektos arī uz piegādēm pārbaudes iestādēm. Tas būtu pretrunā 1977. gada konvencijas un Direktīvas paskaidrojošajiem dokumentiem, kuros ir skaidri norādīts, ka piegādes šādām iestādēm nav domāts uzskatīt par preces laišanu apgrozībā: preces kvalitātes pārbaude nebūs pabeigta, un tā nebūs gatava nodošanai potenciālajiem patērētājiem un tādēļ potenciāli aizskartajām personām.

37. Parasti preces nodošana izplatīšanas tīklā sakrīt ar tās laišanu apgrozībā. Tomēr tas tā nav vienmēr, kā zināms no sprieduma lietā *Veedfeld*. Minētajā lietā vispār nebija iesaistīts izplatīšanas tīkls, tomēr prece kādā brīdī bija laista apgrozībā. Vispiemērotākā pieeja ir definīcija, kas ir saistīta ar kontroles zaudēšanu. Saskaņā ar šo pieeju ražotājs brīvprātīgi zaudē kontroli pār precī, komercdarījumā nododot to atsevišķam iestādījumam.

38. Tik tālu visas lietā iesaistītās personas piekrist šai pieejai; viedokļi atšķiras saistībā ar darījumiem uzņēmumu grupas iekšienē.

39. Prasītājs, Komisija un Itālijas valdība uzskata, ka, kamēr prece ir uzņēmumu grupā, ražotājs turpina šo precī kontrolēt.

40. Atbildētāji pamata prāvās tomēr uzskata, ka nav nozīmes tam, vai prece tiek piegādāta pilnīgā kontrolē esošam meitas sabiedrībai, ar ražotāju citādi saistītai sabiedrībai vai neatkarīgai trešai personai. Pēc to domām, vienīgais jautājums ir — vai ražotājs ir brīvprātīgi zaudējis kontroli pār precī. Tās apgalvo, ka šajā lietā ražošanas process bija pabeigts un *APSA* zaudēja kontroli pār precī, kad tā to nosūtīja *APMSD*. Kad prece bija pārdota un nosūtīta *APMSD*, *APSA* vairs nevarēja to izmainīt vai pārveidot, precī neatsaucot. Tādējādi, pēc to domām, darījumiem uzņēmumu grupas iekšienē nav jāpieņemo specifiski kritēriji.

41. Tās piebilst, ka nedrīkst jaukt kontroli pār precī ar kontroli pār sabiedrību. Tie ir dažādi jēdzieni. Pirmais attiecas uz īpašumu juridiskā izpratnē, bet otrais — uz balsošanas

tiesībām. Tās uzsver, ka, kaut gan meitas sabiedrība ietilpst tajā pašā uzņēmumu grupā, kur mātes sabiedrība, tās juridiskā personība ir atšķirīga no tās mātes sabiedrības un tai ir atšķirīgas tiesības un pienākumi.

ietver vairāku dalībvalstu teritorijas. Šādos apstākļos dažādība būs vēl lielāka.

42. Es atgādinu, ka, kā norādīts iepriekš, Direktīvas 11. pants galvenokārt ir paredzēts ražotāju interesēs. Tomēr arī patērētājiem ir intereses, lai ražotājs, ar savas iekšējās organizācijas palīdzību nevarētu manipulēt ar atbildības termiņa ilgumu. Tādēļ es nepiekrītu argumentam, ka darījums uzņēmumu grupā ir jāapskata vienkārši tāpat kā darījums ar trešo personu.

45. Vienādas vai līdzīgas darbības var veikt dažādos veidos, atkarībā, piemēram, no šo dažādo organizācijas veidu nodokļu un citām juridiskajām sekām. Kamēr dažas sabiedrības izplata savas preces, izmantojot filiāles, citas izmanto meitas sabiedrības, bet reizēm ražotājs pats preces piegādā trešām personām. Tiek izmantotas arī jaukta tipa piegādes.

43. Pirmkārt, ir skaidrs, ka atsauces punktam jābūt kontrolei vai kontroles zaudēšanai pār precī.

44. Otrkārt, ir svarīgi paturēt prātā ekonomisko realitāti. Faktiski pastāv daudzi veidi, kā sabiedrības var organizēt attiecīgi savu ražošanu, tirdzniecību un mārketingu. Tas tā jo īpaši ir tad, ja uzņēmuma organizācija

46. Treškārt, jo vairāk dažādu organizatorisku paņēmieni eksistē, jo nozīmīgāka kļūst nepieciešamība pēc skaidriem kritērijiem, lai noteiktu brīdi, kad prece tiek laista apgrozībā. Šis brīdis sakrīt ar kontroles zaudēšanu, brīdi, kad prece pirmoreiz tiek nodota personai vai sabiedrībai ārpus uzņēmumu grupas, neatkarīgi trešai personai. Pretējā gadījumā termiņa sākuma datums atšķirtos atkarībā no tā, vai ražotājs izplatīšanai ir izmantojis meitas sabiedrību vai filiāli, kaut gan jautājums par kontroli abos gadījumos ir vienāds. Direktīvas piemērošanai nav svarīgi, kādu organizācijas juridisko struktūru ir izvēlēties ražotājs.

47. Tādēļ, kamēr prece nav nodota personai, kas neatrodas uzņēmumu grupas kontrolē, var pieņemt, ka prece joprojām ir tās uzņēmumu grupas kontrolē, pie kuras pieder preces faktiskais ražotājs.

48. Patiesi, kā norādījusi Komisija, uzskatīt par termiņa sākuma punktu datumu, kad prece pirmoreiz tiek nodota uzņēmumu grupas iekšienē, būtu priekšlaicīgi, jo ir ļoti iespējams, ka lielākoties personai, kas neietilpst uzņēmumu grupā, būs maza iespēja nonākt saskarē ar precī, pirms uzņēmumu grupas loceklis pār to zaudēs kontroli. Ja preces pirmo virzību grupas ietvaros uzskatītu par tās laišanu apgrozībā, būtu ļoti viegli saīsināt ražotāja pastiprinātās atbildības termiņu. Tā tas, piemēram, būtu gadījumā, kad ražotāja meitas sabiedrība vai cita tam piederoša rūpnīca uzglabātu precī dažus gadus, to nelietojot, un pēc tam pārdotu vai izīrētu personai ārpus grupas.

49. Kamēr prece paliek grupas iekšienē, ražotājs var nodrošināt, ka prece nenonāk potenciāli aizskarto personu rokās. Tas

nozīmē, ka vēl nav sācies ražotāja pastiprinātās atbildības termiņš. Ražotājs var būt atbildīgs saskaņā ar citām sistēmām, bet ne saskaņā ar Direktīvu.

50. Turklāt personas no malas nevar zināt, kad ražotājs pirmoreiz ir nodevis precī meitas sabiedrībai. Gadījumā, kad uzņēmumu grupas iekšienē tiek veikti vairāki darījumi, var būt ļoti grūti noteikt, kur un kad ir notikusi pirmā piegāde. Gan aizskartajai personai, gan citām ieinteresētajām personām (jebkuram piegādātājam Direktīvas 3. panta 3. punkta izpratnē) ir nepieciešams skaidrs atskaites punkts, lai noteiktu brīdi, kad prece ir laista apgrozībā. Attiecības uzņēmumu grupas iekšienē bieži vien ir pārāk neskaidas, lai būtu noderīgas šajā sakarā.

51. Pēc analogijas es vēlētos atzīmēt, ka mani nepārliecina arguments par to, ka meitas sabiedrība ir juridiski nošķirta no mātes sabiedrības (un tādējādi preces nodošana no vienas juridiskas personas citai tajā pašā uzņēmumu grupā nozīmējot, ka prece ir laista apgrozībā). Dažādas juridiskas personas tiek izmantotas dažādu iemeslu dēļ. Turklāt, piemēram, konkurences tiesībās

juridiski nošķirtas personas var tikt uzskatītas par vienu vienību, piemērojot EKL 81. pantu⁸. Tas ir tāpēc, ka tās ir ekonomiski cieši saistītas. Tas nozīmē, ka darījumi to starpā ir jāuzskata par iekšēju šādas ekonomiskas vienības funkciju un lomu sadali. Šī iemesla dēļ minētais pants nav piemērojams darījumiem starp uzņēmumu grupas locekļiem. Tāpat nevar uzskatīt, ka prece ir laista apgrozībā, ja tā ir nodota vienai no mātes sabiedrības izplatīšanas vienībām, neatkarīgi no tā, vai šī vienība ir filiāle vai meitas sabiedrība. Fakts, ka izplatīšanas vienībai tiek izdots rēķins, nav būtisks, jo tas, ka darījumos uzņēmumu grupas iekšienē tiek pieprasīta samaksa, ir ierasat prakse.

Otrais un trešais jautājums

53. Uzdotot otro jautājumu, iesniedzējtiesa vaicā, vai Direktīvas 11. pants atļauj, lai saskaņā ar iesniedzējtiesā piemērojamajiem likumiem prasība, kas celta pret sabiedrību A, tiktu uzskatīta par "prasību pret ražotāju", ja prasība pret A celta, kļūdaini uzskatot, ka A ir preces ražotājs, lai gan patiesais ražotājs ir cita sabiedrība — sabiedrība B. Trešais jautājums ir par aizstāšanu. Iesniedzējtiesa vaicā, vai ir pieļaujams atbildētāju A (tagadējo atbildētāju) aizstāt ar B (ražotāju), ja prasība pret B ir celta pēc Direktīvas 11. pantā noteiktā 10 gadu termiņa beigām.

52. Tādējādi pastiprinātajai atbildībai jāśakas brīdi, kad ražotājs brīvprātīgi zaudē kontroli pār precī, komerciālu iemeslu dēļ to nododot kādam, kas nav saistīts ar to uzņēmumu grupu, pie kuras pieder ražotājs.

54. Izskatot šos jautājumus, es uzskatīšu, ka APMSD ir A un APSA — B. Es arī neņemšu vērā to, ka lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu daļēji trūkst informācijas. Piemēram, nav skaidrs, kāpēc pagāja laiks (no 2000. gada novembra līdz 2002. gada oktobrim), pirms prasītājs cēla prasību pret APSA. Nav skaidrs arī tas, kā APMSD

8 — Skat., piemēram, Tiesas 1971. gada 25. novembra spriedumu lietā 22/71 *Béguelin Import* (Recueil, 949. lpp.).

reaģēja, kad tai tika oficiāli paziņots par celto prasību, un vai un kad šī sabiedrība paziņoja prasītājam patiesā ražotāja identitāti. Šie jautājumi par faktiem ir jāizskata iesniedzējtiesai.

ja vien pret to pirms šī datuma nav celta prasība.

55. Vispirms es gribētu atgādināt, ka Direktīvas 11. pantā ir minēts ražotājs. Direktīvas 3. pantā ir noteikts, ko var uzskatīt par ražotāju: produkta izgatavotāju un jebkuru personu, kas apliecina sevi kā tā ražotāju, pievienojot precei savu nosaukumu, preču zīmi vai citu atšķirības zīmi.

58. Ir skaidrs, ka, ja aizskartā persona kļūdaini ir cēlusi prasību pret personu, kas nav ražotājs 3. panta izpratnē, 10 gadu termiņš netiek pārtraukts. Šādai kļūdei tikpat labi var būt tādas sekas, ka pa to laiku var būt beidzies 10 gadu termiņš, jo Direktīva neatļauj valstu tiesām vai valstu tiesību sistēmām neņemt vērā termiņu, ja pirms termiņa beigām ir iesniegta prasība pret uzņēmumu, kas nav ražotājs, jo šajā gadījumā tiktu izjaukts Direktīvā izveidotais līdzsvars starp patērētāju un ražotāju attiecīgajām interesēm.

56. Otrkārt, kad preces ražotāju nav iespējams identificēt, aizskartā persona var celt prasību arī pret jebkuru produkta piegādātāju, ja vien piegādātājs savlaicīgi neinformē aizskarto personu par ražotāja identitāti vai par to, kas tam produktu piegādājis. Tādā gadījumā saskaņā ar Direktīvas 3. panta 3. punktu preces piegādātāju uzskata par ražotāju.

59. Līdz ar to otro un trešo jautājumu es apskatīšu, ņemot vērā pamata prāvas faktus.

57. Kā es minēju, Direktīvas 11. panta mērķis ir skaidri noteikt pēdējo termiņu, pēc kura izbeidzas ražotāja pastiprinātā atbildība,

60. Tas ir fakts, ka šajā lietā ražotājs un piegādātājs pieder pie vienas uzņēmumu grupas. Kā zināms no atbildes uz pirmo jautājumu, *APMSD* nav ne neatkarīga trešā persona piegādātāja, ne preces faktiskā ražotāja. Tā tomēr ir juridiska persona, kas pirmoreiz laida precī apgrozībā, nododot to

personai ārpus uzņēmumu grupas. Piemērojot Direktīvas 3. panta 3. punktu, pret APMSD var celt prasību kā pret piegādātāju.

3. panta 3. punkta loģikai, ja piegādātājs noliedz, ka tas ir ražotājs, tā pienākums ir informēt prasītāju par to, kas ir ražotājs, ja tas to zina, kas šajā gadījumā ir ļoti ticami.

61. Šādā situācijā, kad precī, kurai, iespējams, ir trūkumi, laiž apgrozībā sabiedrība, kas ietilpst tajā pašā grupā, kurā ietilpst sabiedrība, kas to ražojusi, ir ļoti iespējams, ka ieinteresētā persona, kurai nodarīts kaitējums, var nezināt ražotāja patieso identitāti.

64. Nav pieļaujams, ka cietušā prasība tiktu noraidīta tāpēc, ka ir iestājies noilgums, kas var notikt, ja piegādātājs, pret kuru kļūdaini ir celta prasība kā pret ražotāju, savlaicīgi neizpauž tam zināmo informāciju par ražotāja identitāti.

62. Ja prasība kļūdas dēļ tiek celta pret piegādātāju kā pret ražotāju, piegādātājam nekavējoties jāinformē prasītājs par ražotāja identitāti, it sevišķi, ja piegādātājs ir ražotāja meitas sabiedrība, kā tās ir šajā lietā. Ja tas to nedara, tad pēc analogijas ar Direktīvas 3. panta 3. punktu tas ir jāuzskata vai tas var tikt uzskatīts par ražotāju.

65. Tādējādi, pēc manām domām, atļaut tiesai, kura izskata prasību, ko prasītājs ir cēlis pret piegādātāju, pielīdzināt šādu prasību "prasībai pret ražotāju", ja piegādātājs ir zinājis, kas ir ražotājs, un būtu varējis laicīgi informēt prasītāju, lai būtu iespējams celt prasību pret ražotāju 11. pantā noteiktajā desmit gadu termiņa laikā, nav pretrunā Direktīvai un it sevišķi tās 3. panta 3. punktam un 11. pantam.

63. Kā es minēju iepriekš, ja aizskartā persona nezina ražotāja identitāti, tā drīkst celt prasību pret piegādātāju, kuram, lai izvairītos no atbildības, ir jāatklāj ražotāja identitāte. Tāpat tas ir gadījumā, ja ir kļūdaini uzskatīts, ka preces piegādātājs ir tās ražotājs. Patiesi, atbilstoši Direktīvas

66. Ņemot vērā uz otro jautājumu ieteikto atbildi, uz trešo jautājumu nav jāatbild.

V — Secinājumi

67. Tādēļ es secinu, ka uz *High Court of Justice, Queen's Bench Division* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem ir jāatbild šādi:

Padomes 1985. gada 25. jūlija Direktīvas 85/374/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem 11. pants jāinterpretē tādējādi, ka prece ir laista apgrozībā brīdī, kad persona vai sabiedrība, pār kuru ražotājam ir faktiskā kontrole, to nodod personai vai sabiedrībai, pār kuru ražotājam nav šādas kontroles.

Ja prasība, izmantojot tiesības, kas prasītājam piešķirtas ar Direktīvu 85/374/EEK, saistībā ar precī, kurai, iespējams, ir trūkumi, Direktīvas 11. pantā noteiktā 10 gadu termiņa laikā tiek celta pret piegādātāju, to kļūdaini uzskatot par preces ražotāju, kaut gan īstenībā ražotājs ir cita sabiedrība uzņēmumu grupā, kurā ietilpst gan ražotājs, gan piegādātājs, Direktīvas 85/374/EEK tiesību normas un it sevišķi tās 3. panta 3. punkts un 11. pants ļauj tiesai, kura izskata prasību, pielīdzināt šādu prasību prasībai pret ražotāju 11. panta izpratnē, ja piegādātājs zināja ražotāja identitāti un varēja prasītāju par to informēt laicīgi un katrā ziņā pirms šī 10 gadu termiņa beigām.